בס"ד

מה בדף

שינון הדף היומי בדרך קצרה

לע"נ מרן ר' ישראל מאיר בן ר' אריה ליב הכהן זיע"א
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@ GMAIL.COM

חגיגה יא-יז

גליון 112 פרשת נצבים וילך תשע"ד

דף יא ניתן להסביר את המשנה במעילה שאם נטל אבן או קורה של הקדש לא מעל כשמואל, שמדובר בגזבר שמסורות לו אבני בנין שתמיד היא ברשותו, ומשנתינו דיברה על הסיפא של המשנה במעילה שאם בנאה בתוך ביתו לא מעל עד שידור בתוכה בשווה פרוטה, והרי אם שינה בה מעל גם אם לא דר ולכן זה כהררים התלויין בשערה, אך יש לדחות שמדובר שם כדברי רב שהניחה על פי ארובה, ולכן רק אם דר בה מעל ואם לא דר בה לא מעל, ומשנתינו דיברה על המקרה של רבא שנזכר בעה"ב ולא השליח שהשליח מעל, ואין להקשות שזה כמוציא מעות לחולין, כי שם הוא יודע שיש אצלו מעות של הקדש, אך השליח לא יודע, ולכן זה כהררין התלויין בשערה.

הברייתא אומרת שנגעים ואהלות המקרא מועט בהם והלכותיהם מרובות, ולכאורה בנגעים המקרא מרובה, ורב פפא מפרש בברייתא שבנגעים המקרא מרובה וההלכות מועטות, ובאהלות המקרא מועט וההלכות מרובות, והנ"מ היא שבספק בנגעים יש לעיין במקרא, ואם הספק באהלות יש לעיין במשניות.

המשנה אומרת שדינים יש על מה לסמוך, ולכאורה יש בהם פסוקים מפורשים, ויש לומר שהחידוש הוא כרבי שאומר נפש תחת נפש הוא ממון, ואין לומר נפש ממש שכתוב נתינה בדמי ולדות וכתוב נתינה בנפש וכמו ששם הוא ממון כך כאן הוא ממון.

לכאורה עבודת הקרבן מפורשת בפסוק, ויש לומר שבא לחדש בהולכת הדם, שבפסוק כתוב והקריבו ולמדו מזה על קבלת הדם, והתורה כתבה את זה בלשון הולכה, שכתוב והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה, ולמדו משם להולכת אברים, וא"כ לא יצאה הולכה מכלל קבלה.

לכאורה טהרות כתוב בפירוש, ויש לומר שהמשנה דיברה על שיעור מקוה שאינו מפורש, שכתוב ורחץ את כל בשרו במים במי מקוה, וכתוב את כל בשרו, והם מים שכל גופו עולה בהם ושיעורן אמה על אמה בגובה ג' אמות ושיערו חכמים שהן מ' סאה.

אמנם טומאות כתוב בפירוש בתורה, אך משנתינו באה לחדש את שיעור עדשה מהשרץ שאינו מפורש בפסוק, שכתוב הנוגע בהם, ואין לומר בכולן, כי כתוב בהם, ומשמע שיגע במקצתו שהוא ככולו ושיערו חכמים כעדשה, שהחומט תחילתו בכעדשה, ור' יוסי בר' יהודה אומר כזנב לטאה.

אמנם עריות כתובות בתורה בפירוש, **עמוד ב** אך כוונת המשנה לבתו מאנוסתו שאינה כתובה, שרבא אמר בשם ר' יצחק בר אבדימי שלומדים אותה בגזירה שוה מהנה הנה לומדים איסור, ומזימה זימה לומדים שעונשן בשריפה.

המשנה מסיימת הן הן גופי תורה ומשמע ששאר המצוות אינן גופי תורה ויש לגרוס הן והן גופי תורה.

פרק אין דורשין

משנה לא דורשים בפרשת עריות בג', ולא במעשה בראשית בשנים, ולא במרכבה ביחיד, אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו, המסתכל בד' דברים רתוי לו שלא בא לעולם, והם: מה למעלה מה למטה מה לפנים ומה לאחור, ומי שלא חס על כבוד קונו רתוי לו שלא בא לעולם. **גמרא** המשנה מתחילה שלא דורשים במרכבה ביחיד ואח"כ היא אומרת שמותר בחכם ומבין מדעתו, ויש לפרש במשנה שלא דורשים בעריות לג', ולא במעשה בראשית לב', ולא במעשה מרכבה ליחיד אלא א"כ הוא היה חכם ומבין מדעתו.

מה שלא דורשים בעריות בג' אין לומר שהטעם הוא שכתוב איש איש אל כל שאר בשרו איש איש הם ב' ושאר בשרו אחד, והתורה אומרת לא תקרבו לגלות ערוה, אך לפ"ז לגבי איש איש כי יקלל אלוקיו, וכן איש איש אשר יתן מזרעו למולך ג"כ נאמר שילמדו רק לב', אלא בברכת ה' ומולך בא ללמד שגם בני נח נאסרו בהם, אך לפ"ז גם בעריות בא ללמד שגם בני נח נאסרו בהם, אלא יש ללמוד מהפסוק ושמרתם את משמרתי, ושמרתם הם ב', משמרתי א', והתורה אומרת לבלתי עשות מחוקות התועבות, אך לפ"ז מה שכתוב ושמרתם את השבת, וכן ושמרתם את המצות, וכן ושמרתם את משמרת הקדש, גם נאמר שידרשו רק בב', ורב אשי אומר שלומדים את זה מסברא שאם יש שנים והרב נושא ונותן עם אחד מהם והשנים האחרים ישאו ויתנו ביניהם, לא ישמעו מה אומר הרב ויבואו להתיר עריות, ובכל התורה לא חששו ורק בעריות כי נפשו של אדם מחמדת גזל ועריות, ובגזל לא אסרו, כי בעריות גדול היצר אף שלא בפניו אך בגזל אין היצר גדול שלא בפניו.

לא דורשים במעשה בראשית בשנים, שכתוב כי שאל נא לימים ראשונים וכתוב שאל בלשון יחיד ולא ישאל קודם בריאת העולם, שכתוב למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ, ואין לומר שלא ישאל משׁשת ימי בראשת, שכתוב לימים ראשונים אשר היו לפניך, ולא ישאל מה למעלה מה למטה מה לפנים מה לאחור, שכתוב ולמקצה השמים עד קצה השמים, ששואל רק מקצה לקצה, אך לא קודם

דף יב ואחר שלמדנו מלמקצה השמים א"כ מה שכתוב למן היום אשר ברא אדם לומדים כדברי ר"א שאדם הראשון היה גובהו מהארץ לרקיע, ואחר שסרח הניח ה' ידו עליו ומיעטו, שכתוב אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך, ורב יהודה אומר בשם רב שאדם הראשון היה מסוף העולם עד סופו, שכתוב למן היום אשר ברא אלוקים אדם על הארץ ולמקצה השמים עד קצה השמים, ואחר שסרח הניח ה' ידו עלי ומיעטו שכתוב ותשת עלי כפך, ובפסוק עצמו אין קושיא שמהארץ לרקיע הוא כשיעור למקצה השמים עד קצה השמים.

רב יהודה אומר בשם רב שנבראו י' דברים ביום הראשון שמים וארץ, שכתוב בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, תוהו ובוהו, שכתוב והארץ היתה תוהו ובוהו, אור וחושך, שכתוב ויאמר אלוקים יהיה אור, וכתוב וחושך על פני תהום, רוח ומים, שכתוב ורוח אלוקים מרחפת על פני המים, מדת יום ומדת לילה, שכתוב ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד.

תוהו הוא קו ירוק שמקיף את כל העולם וממנו יוצא חושך, שכתוב ישת חושך סתרו סביבותיו, בוהו זה אבנים לחות המשוקעות בתהום שמהם יוצאים מים, שכתוב ונטה עליה קו תוהו ואבני בוהו, ולכאורה האור לא נברא ביום ראשון אלא ברביעי, שכתוב ויתן אלוקים אותם ברקיע השמים, ויש לפרש כר"א שאור שברא הקב"ה ביום הראשון הקב"ה צופה בו מסוף העולם עד סופו, וכשהסתכל במעשה דור המבול ודור הפלגה וראה שמעשיהם מקולקלים עמד וגנזו מהם, שכתוב וימנע מרשעים אורם וגנזו לצדיקים שכתוב וירא אלוקים את האור כי טוב וטוב הוא צדיק, שכתוב אמרו צדיק כי טוב וכשראה האור שנגנז לצדיקים שמח, שכתוב אור צדיקים ישמח, ונחלקו בזה תנאים בברייתא שלר' יעקב האור שנברא ביום הראשון אדם צופה בו מסוף העולם עד סופו, ולחכמים המאורות נבראו ביום הראשון ונתלו ביום רביעי.

רב זוטרא בר טוביה אומר בשם רב שהעולם נברא בי' דברים, בחכמה ותבונה, שכתוב ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, בדעת, שכתוב בדעתו תהומות נבקעו, בכח וגבורה, שכתוב מכין הרים בכוחו נאזר בגבורה, בגערה, שכתוב עמודי שמים ירופפו ותמהו מגערתו, בצדק ומשפט, שכתוב צדק ומשפט מכון כסאך, בחסד ורחמים, שכתוב זכור רחמיך ה' וחסדיך כי מעולם המה.

אמר רב יהודה בשם רב שכשנברא העולם התרחב והלך כשתי פקעות של חוט שתי עד שגער בו הקב"ה והעמידו, שכתוב עמודי שמים ירופפו ויתמהו מגערתו, וכמו שאמר ר"ל שכתבו אני קל ש-ד-י שאמרתי לעולם די, ועוד אמר ר"ל שכשברא הקב"ה את הים הרחיב והלך עד שגער בו הקב"ה ויבשו שכתוב גוער בים ויבשהו וכל הנהרות החריב.

לב"ש השמים נבראו קודם ואח"כ הארץ, שכתוב בראשית ברא אלוקים את השמים ואת הארץ, ולב"ה נבראה הארץ תחילה ואח"כ שמים, שכתוב ביום ברא ה'אלוקים ארץ ושמים, והוכיחו ב"ה שאדם בונה בית קודם העליה שכתוב הבונה בשמים מעלותיו ואגודתו על ארץ יסדה, וב"ש הוכיחו שאדם עושה כסא ואח"כ שרפרף, שכתוב כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדם רגלי, ולחכמים נבראו כאחת, שכתוב אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קורא אני אליהם יעמדו יחדיו, וב"ש וב"ה יפרשו יחדיו שלא יפרדו אחד מהשני, ור"ל אומר שלא קשה הפסוקים שבבריאה ברא ה' קודם את השמים ואח"כ את הארץ, וכשנטה אותם נטה קודם את הארץ.

ר' יוסי בר' חנינא מפרש שמים ששם מים, ובברייתא שנו שעשויים מאש ומים, שהקב"ה הביא אש ומים וערבב ביניהם ועשה מהם רקיע.

ר' ישמעאל שאל את ר"ע כשהלכו בדרך שהוא שימש את נחום איש גם זו כ"ב שנה, והוא דרש את כל המילים את בתורה, ומה דרש באת השמים ואת הארץ, אמר לו שאם היה כתוב שמים וארץ היינו אומרים ששמים הם שמו של הקב"ה **ואת** מפריד לומר ששמים הוא שמים ממש, וכן ארץ **עמוד ב ואת** הארץ בא להקדים שמים לארץ, ומה שכתוב אח"כ והארץ היתה ולכאורה השמים קדמו ומדוע מפורש מה שהיה בארץ, ושנו אצל ר' ישמעאל שזה משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו השכימו לפתחי והשכים ומצא אנשים ונשים והוא משבח למי שלא רגיל להשכים והשכים,

ר' יוסי אומר אוי לבריות שרואות ואינן יודעות מה הן רואות, ועומדות ולא יודעים על מה עומדות, שהארץ עומדת על העמודים, שכתוב המרגיז ארץ על מקומה ועמודיה יתפלצון, ועמודים על המים, שכתוב לרוקע הארץ על המים, והמים על ההרים, שכתוב על הרים יעמדו מים, וההרים על הרוח, שכתוב כי הנה יוצר הרים ובורא רוח, והרוח בסערה שכתוב רוח סערה עושה דברו, וסערה תלויה בזרועו של הקב"ה, שכתוב ומתחת זרועות עולם, ולחכמים הארץ עומדת על י"ב עמודים, שכתוב יצב גבולות עמים למספר בני ישראל, ויש אומרים שעומדת על ז' עמודים שכתוב חצבה עמודיה שבעה, ולר"א בן שמוע עומדת על עמוד אחד ושמו צדיק, שכתוב וצדיק יסוד עולם.

לר' יהודה יש ב' רקיעים, שכתוב הן לה' אלוקיך השמים ושמי השמים, ולר"ל יש שבעה רקיעים שהם: וילון רקיע שחקים זבול מעון מכון ערבות, **וילון** אינו משמש כלום ונכנס שחרית ערבית ומחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, שכתוב הנוטה כדוק שמים וימתחם כאהל לשבת, **ברקיע** נמצאים חמה לבנה וכוכבים ומזלות, שכתוב ויתן אותם אלוקים ברקיע השמים, **בשחקים** עומדים ריחיים שטוחנים מן לצדיקים, שכתוב ויצו שחקים ממעל ודלתי שמים פתח וימטר עליהם מן לאכול, **בזבול** נמצאים ירושלים וביהמ"ק ומזבח בנוי ומיכאל שר הגדול מקריב עליו קרבן, שכתוב בנה בניתי בית זבול לך מכון לשבתך עולמים, ונקרא שמים שכתוב הבט משמים וראה מזבול קדשך ותפארתך, **במעון** יש כיתות של מלאכים שאומרים שירה בלילה ושותקים ביום מפני כבודן של ישראל, שכתוב יומם יצוה ה' חסדו ובלילה שירו עימי, ואמר ר"ל שהעוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שכתוב יומם יצוה ה' חסדו בגלל שבלילה שיר בתורה עמו, ויש אומרים שר"ל אמר שהעוסק בתורה בעוה"ז שדומה ללילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד בעוה"ב שדומה ליום, שכתוב יומם יצוה ה' חסדו משום שבלילה שירו עמי.

ר' לוי אומר שהפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה מאכילים אותו גחלי רתמים, שכתוב הקוטפים מלוח עלי שיח ושרש רתמים לחמם, ומעון נקרא שמים שכתוב השקיפה ממעון קדשך מן השמים, **במכון** יש אוצרות שלג וברד, ועלייה של טללים רעים ואגלים, וחדרה של סופה ומערה של קיטור ודלתותיהן אש שכתוב יפתח ה' לך את אוצרו הטוב, ולכאורה הם לא בשמים אלא בארץ שכתוב הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיטור רוח סערה עושה דברו, ואמר רב יהודה בשם רב שדוד ביקש עליהם רחמים והורידם, והוא אמר כי לא קל חפץ רשע אתה לא יגורך רע צדיק אתה ה' לא יגור במגורך רע, ומכון נקרא שמים שכתוב ואתה תשמע השמים מכון שבתך, **בערבות** יש משפט וצדקה גנזי חיים ושלום וברכה, ונשמותיהם של צדיקים ורוחות ונשמות שעתידים להבראות, שכתוב כי רוח מלפני יעטוף ונשמות אני עשיתי, וטל שעתיד הקב"ה להחיות בו מתים, שכתוב גשם נדבות תניף אלוקים נחלתך ונלאה אתה כוננת, ושם אופנים וחיות הקדש ומלאכי השרת וכסא הכבוד ומלך קל חי רם ונישא שוכן עליהם שכתוב סלו לרוכב בערבות בי-ה שמו, ונקרא שמים שכתוב כאן רוכב בערבות , וכתוב רוכב שמים בעזרך, וחשך ענן וערפל מקיפים אותו, שכתוב ישת חשך סביבותיו סוכתו חשכת מים עבי שחקים, ולכאורה לא שייך חשך לפני ה' שכתוב הוא גלי עמקיתא ומסתרתא ידע מה בחשוכא, ונהורא עמיה שריא

דף יג יש לומר שבבתים פנימיים יש אור, אך בחיצונים סביבותיו חשך.

לדעת רב אחא בר יעקב יש עוד רקיע אחד מעל ראשי החיות, שכתוב ודמות על ראשי החיות רקיע כעין הקרח הנורא, ועד כאן יש לך רשות לדבר ואח"כ אין רשות לדבר כמו שכתוב בספר בן סירא, במופלא ממך אל תדרוש ובמכוסה ממך אל תחקור במה שהורשית התבונן אין לך עסק בנסתרות.

רב יוחנן בן זכאי אומר שכשנבוכדנצר אמר אעלה על במתי עב, השיבה לו בת קול רשע בן רשע בן בנו של נמרוד הרשע שהמריד כל העולם עליו במלכותו, הרי שנותיו של אדם הם ע' שנה שכתוב ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה, והרי מהארץ לרקיע מהלך ה' מאות שנה ועובי כל רקיע מהלך ה' מאות שנה, וכן בין כל רקיע ורקיע, וחיות הקודש מעליהם, ורגלי החיות כנגד כולם, וקרסולי החיות כנגד כולם, ושוקי החיות כנגד כולם, ורכובי היות כנגד כולם, וירכיהם כנגד כולם, וגופם כנגד כולם וצוארם מכנגד כולם, וראשיהם כנגד כולם, וקרניהם כנגד כולם, ולמעלה מהם כסא הכבוד ורגליו כנגד כולם, והכסא עצמו כנגד כולם, ומלך קל חי וקיים ונישא שוכן עליהם ואתה אומר אעלה על במתי עב אדמה לעליון אך אל שאול תרד אל ירכתי בור.

אין דורשים במרכבה ביחיד, ר' חייא אומר שמוסרים לו ראשי פרקים, ואמר ר' זירא שמוסרים ראשי פרקים רק לאב"ד ולמי שלבו דואג בקרבו, וללישנא בתרא לאב"ד שלבו דואג בקרבו, ר' אמי אומר שמוסרים סתרי תורה רק למי שיש בו ה' דברים, שר חמישים, נשוא פנים, ויועץ, וחכם חרשים ונבון לחש, עוד אמר ר' אמי שלא מוסרים דברי תורה לעכו"ם שכתוב לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום.

ר' יוחנן אמר לר"א בא אלמדך במעשה מרכבה ואמר לו שעדיין אינו קשיש, וכשנפטר ר' יוחנן אמר לו ר' אסי שהוא ילמדו מעשה מרכבה, אמר לו שאילו הייתי זוכה הייתי לומד כבר מר' יוחנן רבך, רב יוסף למד מעשה המרכבה וסבי של פומבדיתא למדו מעשה בראשית והם אמרו לו למדנו מעשה מרכבה, אמר להם למדוני אתם מעשה בראשית, אחר שלימדוהו אמרו לו למדנו מעשה מרכבה אמר להן שנינו בהם דבש וחלב תחת לשונך שדברים המתוקים מדבש וחלב יהיו תחת לשונך, ור' אבהו למד מהפסוק כבשים לבושך שדברים שהם בכבשונו של עולם יהיו תחת לבושך, אמרו לו למדנו עד ויאמר אלי בן אדם, אמר להם שזה עיקר מעשה המרכבה, אך בברייתא נאמר שלרבי מעשה המרכבה זה עד וארא השני, ולר' יצחק עד החשמל ועד וארא מלמדים ואח"כ רק מוסרים ראשי פרקים, ויש אומרים שעד וארא מוסרים ראשי פרקים ואח"כ אם הוא חכם יבין מדעתו, ואם לא לא ילמד, ולכאורה אין ללמוד מחשמל, שהיה ינוקא שדרש בחשמל ויצאה אש ואכלתו, ויש לומר שלא הגיע זמנו של אותו ינוקא, ורב יהודה אמר שזכור אותו האיש לטוב וחנניה בן חזקיה שמו שלולא הוא היו גונזים את ספר יחזקאל שדבריו היו סותרים דברי תורה, והעלו לו ג' מאות גרבי שמן וישב בעלייה ודרש הכל, והיה מעשה בתינוק שקרא בספר יחזקאל והיה מבין בחשמל ויצאה אש מחשמל ושרפה אותו וביקשו לגנוז את ספר יחזקאל אמר להם חנניה בן חזקיה אם הוא חכם כולם חכמים, רב יהודה מבאר **עמוד ב** שחשמל הוא חיות אש שממללות ובברייתא שנו שלעתים הן שותקות ועתים ממללות שכשיוצא דיבור מהקב"ה הן שותקות וכשלא יוצא מפי ה' הן ממללות.

רב יהודה מבאר את הפסוק והחיות רצוא ושוב כמו אור שיוצא מתוך הכבשן, ור' יוסי בר חנינא מבאר את הפסוק כמראה הבזק כמו אור היוצא מהחרסים.

כתוב בפסוק וארא והנה רוח סערה באה מן צפון ענן גדול ואש מתלקחת ונוגה לו סביב ומתוכה כעין החשמל מתוך האש, ולהיכן הלך אמר רב יהודה בשם רב שהלך לכבוש את כל העולם תחת נבוכדנצר כדי שלא יאמרו האומות שהקב"ה מסר את ישראל בידי אומה שפלה, ואמר הקב"ה מי גרם לי שאהיה שמש תחת עובדי פסילים העוונות של ישראל.

כתוב בפסוק וארא החיות והנה אופן אחד בארץ אצל החיות, ואמר ר"א שיש מלאך אחד העומד בארץ וראשו מגיע אצל החיות, ובברייתא שנו ששמו הוא סנדלפון שגבוה מחביריו מהלך ה' מאות שנה ועומד אחרי המרכבה וקושר כתרים לקונו, אך לכאורה כתוב ברוך כבוד ה' ממקומו משמע שאין מי שמכיר את מקומו, ויש לומר שהמלאך אומר שם על הכתר והוא הולך ויושב בראשו.

רבא אומר שכל מה שראה יחזקאל ראה גם ישעיהו אלא שיחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך וישעיהו דומה לבן כרך שראה את המלך.

ר"ל למד בפסוק אשירה לה' כי גאה גאה שירה למי שמתגאה על הגאים שמלך החיות הוא האריה ומלך שבבהמות הוא שור, ומלך העופות הוא הנשר, ואדם מתגאה עליו, והקב"ה על כולם ועל כל העולם כולו.

בפסוק אחד כתוב ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין מארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן וגו' וכתוב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר, ולא כתוב כאן פני שור, ואמר ר"ל שיחזקאל ביקש עליו רחמים והפכו לכרוב שלא יתכן שקטיגור ייעשה סניגור, ור' אבהו מפרש שכרוב הוא רביא שכך קורים לתינוק בבבל, ורב פפא מקשה שא"כ פני כרוב הוא כפני אדם, יש לומר שיש פנים גדולות ויש פנים קטנות.

בישעיהו כתוב שש כנפים לאחד, ואילו ביחזקאל כתוב ארבע כנפיים לאחת להם, ויש לומר שבזמן ביהמ"ק היו שש כנפיים וכשנחרב התמעטו לארבע, ורב חננאל אמר בשם רב שהתמעטו אותם שאומרות בהם שירה שכתוב ובשתים יעופף וקרא זה אל זה ואמר, וכתוב התעיף עינך בו ואיננו, ורבנן אומרים שהתמעטו אותם שהם מכסים את רגליהם, שכתוב ורגליהם רגל ישרה ואלולי התמעטו מהיכן ידע שהרגל ישרה, ויש לדחות שהתגלו הרגלים ואז ראה, שהרי כתוב פני השני פני אדם, והרי כנפיים אלו לא התמעטו אלא שראה כשהתגלו במקרה, אך יש לחלק שהדרך הוא לגלות הפנים לכבוד אדונם אך אין דרך ארץ לגלות רגליהם, א"כ מוכח שהתמעטו.

כתוב בדניאל אלף אלפים ישמשוניה ורבי רבבן קדמוהי יקומון, ובאיוב כתוב היש מספר לגדודיו, ויש לומר שבזמן ביהמ"ק אין מספר לגדודיו, ואחר חורבן התמעטו, ורבי אומר בשם אבא יוסי בן דוסתאי שמה שנאמר אלף אלפים ישמשוניה נאמר על הגדוד, אך לגדודיו עצמם אין מספר, ור' ירמיה בר אבא מפרש שאלף אלפים נאמר על נהר דינור שכתוב לפני כן נהר דינור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפים ישמשוניה ורבי רבבן קדמוהי יקומון, והנהר יוצא מהזיעה של חיות ומר זוטרא אומר בשם רב שהוא נשפך על ראשי הרשעים בגיהנם שכתוב הנה סערת ה' חמה יצאה וסער מתחולל על ראש רשעים יחול, ולרב אחא בר יעקב הוא נשפך על אלו שקומטו מלהברא שכתוב אשר קומטו ולא עת נהר יוצק יסודם, ור' שמעון החסיד אומר שיש תתקע"ד דורות שקומטו מלהבראות קודם בריאת העולם

דף יד ולא נבראו והקב״ה עומד ושותלן בכל דור, והן עזי הפנים שבדור, ור״נ בר יצחק אומר שאשר קומטו הוא לברכה, והם ת״ח שמקמטים עצמם על דברי תורה בעוה״ז והקב״ה מגלה להם סוד בעוה״ב שכתוב נהר יוצק יסודם,

שמואל אמר לחייא בר רב, בן אריה בא ואראה לך משהו מהדברים החשובים שאמר אביך, שבכל יום ויום נבראים מלאכי השרת מנהר דינור ואומרים שירה ומתבטלים שכתוב חדשים לבקרים רבה אמונתך, וזה לא כדעת רב שמואל בר נחמני שאמר בשם ר׳ יונתן שכל דיבור ודיבור שאמר הקב״ה נברא מלאך שכתוב, בדבר ה׳ שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם.

בדניאל כתוב לבושיה כתלג חיור ושער רישיה כעמר נקא, ובשיר השירים כתוב קוצותיו תלתלים שחורות כעורב, ויש לומר שבישיבה הוא כזקן ובמלחמה הוא כצעיר שבישיבה נאה הזקן, ובמלחמה הבחור.

כתוב בסוף הפסוק כרסיה שביבין דינור, ובתחלת הפסוק כתוב עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתיב שיש ב׳ כסאות, ויש לומר שאחד לו ואחד לדוד, וכן אמר ר״ע שאחד לו ואחד לדוד, ואמר לו ר׳ יוסי הגלילי עקיבא עד מתי אתה עושה שכינה חול, אלא אחד לדין ואחד לצדקה, ויש להסתפק אם ר״ע קיבל מר׳ יוסי, וישנה ברייתא שר״ע אמר אחד לדין ואחד לצדקה, ור״א בן עזריה אמר לו עקיבא מה לך אצל אגדה כלך לך אצל נגעים ואהלות, אלא אחד לכסא ואחד לשרפרף, כסא לשבת ושרפרף להדום רגליו שכתוב השמים כסאי והארץ הדום רגלי.

כשרב דימי הגיע מא״י אמר שישעיהו קילל את ישראל י״ח קללות ולא התקררה דעתו עד שאמר להם את הפסוק ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד, שכתוב כי הנה האדון ה׳ צבקות מסיר מירושלים ומיהודה משען ומשענה כל משען לחם וכל משען מים גבור ואיש מלחמה שופט ונביא וקוסם וזקן ושר חמישים ונשוא פנים ויועץ חכם חרשים ונבון לחש ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו בם, **משען** אלו בעלי מקרא אלו בעלי משנה כמו ר׳ יהודה בן תימא וחביריו, ונחלקו רב פפא ורבנן אם היה ו׳ מאות סדרי משנה או ז׳ מאות סדרי משנה, **כל משען לחם** אלו בעלי תלמוד שכתוב לכו לחמו בלחמי, ושתו ביין מסכתי, **וכל משען מים** אלו בעלי אגדה שמושכים לבו של אדם כמים, **גבור** זה בעל שמועות **איש מלחמות** זה היודע לישא וליתן במלחמתה של תורה, **שופט** זה דיין הדן דין אמת לאמתו, **נביא** כמשמעו, **קוסם** הוא מלך שכתוב קסם על שפתי מלך, **זקן** זה הראוי לישיבה, **שר חמישים** יש לקרוא חומשים שיודע לישא וליתן בה׳ חומשי תורה, או שהפירוש בזה כר׳ אבהו שלא מעמידים מתורגמן על הציבור פחות מבן חמישים שנה, **נשוא פנים** שנושאים פנים לדודו בעבורו, למעלה כר׳ חנינא בן דוסא, ולמטה כגון ר׳אבהו אצל הקיסר, **יועץ**, שיודע לעבר שנים ולקבוע חודשים, **חכם** הוא תלמיד המחכים את רבותיו **חרשים** שבשעה שפותח בדברי תורה כולם נעשים כחרשים, **נבון** הוא המבין דבר מתוך דבר, **לחש** שראוי למסור לו דברי תורה שנמסרה בלחש, ונתתי נערים שריהם ביאר ר״א שאלו בני אדם שמנוערים מהמצוות ותעלולים ימשלו בם, ביאר רב פפא בר יעקב שועלים בני שועלים, ואמר להם ירהבו הנער בזקן, שבני אדם שמנוערים מהמצוות ירהבו במלא במצוות, והנקלה הוא אדם שהחמורות הן לו כקלות, וירהבו במי שהקלות הן לו כחמורות, ורב קטינא אמר שאף בזמן כשלונה של ירושלים לא פסקו ממנה אנשי אמנה שכתוב כי יתפש איש באחיו בית אביו לאמר שמלה לכה קצין תהיה לנו, שהדברים המכוסים כשמלה הם תחת ידך והמכשלה הזאת תחת ידך, היינו שדברים שבני אדם עומדים בהם רק אחר שנכשלו בהם והם תחת ידך, וכתוב בפסוק ישא ה׳ ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש ובביתי אין לחם ואין שמלה לא תשימוני קצין עם, ישא הוא שבועה שכתוב לא תשא את שם אלוקיך לא אהיה חובש, שלא הייתי מחובשי ביהמ״ד, ובביתי אין לחם ושמלה שאין לי מקרא משנה וגמרא, ואין לומר שאמרו שלא למדו כדי שלא יצטרכו לענות כי יכלו לומר שלמדו ושכחו, וגם שאמרו לא אהיה חובש והיינו שלא חבש כלל, ומה שאמר רבא שלא חרבה ירושלים עד שפסקו ממנה בעלי אמנה, שכתוב שוטטו בחוצות ירושלים וראו נא ודעו ובקשו ברחובותיה אם תמצאו איש אם יש עושה משפט מבקש אמונה ואסלח לה, **עמוד ב** ויש לומר שבדברי תורה היו אנשי אמנה אך במשא ומתן לא היו.

רבן יוחנן בן זכאי רכב על החמור בדרך, ור״א בן ערך חימר אחריו ואמר לו רבי שנה לי פרק אחד במעשה מרכבה, אמר לו שהרי שניתי לכם שלא דורשים במרכבה ביחיד אלא אם כן היה חכם ומבין מדעתו, אמר לו רבי הרשה לי לומר דבר אחד שלמדתני, אמר לו אמור, וירד ר׳ יוחנן בן זכאי מהחמור והתעטף וישב על אבן תחת הזית, אמר לו מדוע ירדת מהחמור אמר לו אפשר שתדרוש במעשה מרכבה והשכינה עמנו ומלאכי השרת מלווים אותנו וארכב על החמור, ומיד פתח ר״א בן ערך במעשה המרכבה ודרש וירדה אש מהשמים וסיבבה כל האילנות שבשדה ופתחו כולם ואמרו שירה, ואמרו הללו את ה׳ מן הארץ תנינים וכל תהומות עץ פרי וכל ארזים הללוי-ה, ונענה מלאך מהאש ואמר הן הן מעשה מרכבה, ועמד ר׳ יוחנן ונשקו על ראשו ואמר ברוך ה׳ אלוקי ישראל שנתן בן לאברהם אבינו שיודע להבין ולחקור ולדרוש במעשה מרכבה, יש נאה דורש ולא נאה מקיים, ויש נאה מקיים אך לא נאה דורש, ואתה נאה דורש ונאה מקיים, אשריך אברהם אבינו שאלעזר בן ערך יצא מחלציך, וכשנאמרו הדברים לפני ר׳ יהושע הוא הלך עם ר׳ יוסי הכהן בדרך, ואמרו שגם אנו נדרוש במעשה מרכבה, ופתח ר׳ יהושע ודרש והיה אותו היום תקופת תמוז והתקשרו שמים בעבים ונראה כמין קשת בענן, ומלאכי השרת התקבצו לשמוע דבריו כבני אדם שמתקבצים לראות בשחוק שלפני חתן וכלה, ור׳ יוסי הכהן סיפר זאת לרבן יוחנן בן זכאי אמר ר׳ יוחנן אשריכם ואשרי יולדתכם, אשרי עיני שכך ראו ואף אני ואתם בחלומי מסובים על הר סיני ויצאה בת קול מהשמים עלו לכאן עלו לכאן, טרקלין גדול ומצעות נאות מוצעות לכם, אתם ותלמידיכם ותלמידי תלמידיכם מזומנים לכת שלישית היושבת לפני השכינה, אך ישנה ברייתא שר׳ יוסי בר׳ יהודה אומר שהיה ג׳ הרצאות במעשה מרכבה, ר׳ יהושע לפני ר׳ יוחנן בן זכאי, ר״ע לפני ר׳ יהושע, ר׳ חנינא בן חכינאי לפני ר״ע, ולא מוזכר ר״א בן ערך, ויש לומר שר׳ יוסי החשיב מי שהרצה והרצו לפניו, ור״א בן ערך רק הרצה ולא הרצו לפניו, והחשיבו את ר׳ חנינא בן חכינאי אף שלא הרצו לפניו, אך הרצה לפני מי שהרצו לפניו.

ד׳ נכנסו לפרדס בן עזאי, ובן זומא, אחר, ור״ע, ור״ע אמר להם שכשהם מגיעים למקום אבני שיש טהור לא יאמרו שזה מים כי זה כמו דובר שקרים שנאמר שלא יכון לנגד עיני, בן עזאי הציץ ומת ונאמר עליו יקר בעיני ה׳ המותה לחסידיו, בן זומא הציץ ונפגע ונאמר עליו דבש מצאת אכול דייך פן תשבענו והקאתו, אחר קיצץ בנטיעות, ור״ע יצא בשלום, ושאלו את בן זומא האם מותר לסרס כלב אמר להם שכתוב ובארצכם לא תעשו, ושאלוהו אם בתולה שהתעברה מותרת לכה״ג, האם חוששים לדברי שמואל

דף טו שאמר שהוא יכול לבעול כמה בעילות ללא דם בתולים, או שזה לא שכיח, אמר בן זומא שלא מצוי כדברי שמואל, אלא חוששים שהתעברה באמבטי, ואף ששמואל אומר ששכבת זרע שאינו יורה כחץ לא מוליד, אך כאן מדובר שכשיצא ממנו היה כמו יורה כחץ.

ר׳ יהושע עמד על מעלה בהר הבית, ובן זומא ראהו והוא לא עמד, אמר לו ר׳ יהושע במה אתה טרוד, אמר בן זומא שהוא צפה שאין בין מים העליונים לתחתונים אלא ג׳ אצבעות, כמו שכתוב ורוח אלוקים מרחפת על פני המים כיונה המרחפת על בניה ואינה נוגעת, אמר ר׳ יהושע שעדיין בן זומא מבחוץ שהרי הפסוק מרחפת על פני המים הוא ביום הראשון, ורק ביום השני כתוב ויהי מבדיל בין מים למים, ורב אחא בר יעקב אמר ששיעור ההבדל הוא כמלא נימא, ורבנן אמרו כמו הריוח בין לוחות הגשר, ומר זוטרא או רב אסי אמר שזה כמו הריוח בין שני גלימות פרוסות יחד, או כשתי כוסות הכפופות יחד,

על אחר נאמר אל תיתן את פיך לחטיא את בשרך, שהוא ראה שניתן למטטרון רשות לשבת ולכתוב את זכיותיהם של ישראל, והוא אמר שידוע שאין למעלה ישיבה ותחרות עורף ועייפות, א״כ שמא יש ב׳ רשויות, והוציאו את מטטרון והיכוהו ס׳ מכות ממקל של אש, ואמרו לו מדוע לא קמת כשראית את אחר מגיע, וניתן לו רשות למחוק את זכויותיו, ויצאה בת קול שובו בנים שובבים חוץ מאחר, ואחר אמר שכיון שנטרד מעוה״ב יצא ויהנה בעוה״ז, ויצא לתרבות רעה, וכשיצא מצא זונה ותבעה אמרה לו אינך אלישע בן אבויה, עקר צנון מהערוגה בשבת ואז אמרה אחר הוא, והוא שאל את ר״מ אחר שיצא לתרבות רעה מה ההסבר בפסוק גם את זה לעומת זה עשה האלוקים, אמר ר״מ שכל מה שברא הקב״ה ביבשה ברא כנגדו, הרים גבעות ימים ונהרות, אמר אחר שר״ע הסביר שה׳ ברא צדיקים וברא רשעים וברא גן עדן וברא גיהנם ולכל אחד יש חלק בגן עדן ובגיהנם והצדיק שזכה נוטל חלקו וחלק הרשע בגן עדן, והרשע שלא זכה נוטל חלקו וחלק הצדיק בגיהנם, ורב משרשיא מביא פסוק בצדיקים לכן בארצם משנה ירשו וברשעים כתוב ומשנה שברון שברם, ועוד שאל אחר את ר״מ מה ההסבר בפסוק לא יערכנה זהב וזכוכית ותמורתה כלי פז, אמר ר״מ שזה נאמר על דברי תורה שקשה לקנותם ככלי זהב וקל לאבדם ככלי זכוכית, אמר לו אחר שר״ע הסביר שכמו שלכלי זהב וזכוכית יש תקנה אם נשברו כך לת״ח שסרח יש תקנה, אמר ר״מ א״כ חזור בך אמר לו ששמע מאחרי הפרגוד שובו בנים שובבים חוץ מאחר.

פעם רכב אחר על סוס בשבת, ור״מ הלך אחריו ללמוד תורה ואמר לו אחר חזור לאחוריך ששיערתי בעקבי סוסי עד כאן תחום שבת, אמר לו ר״מ גם אתה חזור בך אמר לו כבר אמרתי לך ששמעתי שאיני יכול חזור בתשובה, והכניסו ר״מ בחזקה לביהמ״ד ואמר אחר לתינוק אמור לי פסוקך אמר לו אין שלום אמר ה׳ לרשעים, והכניסו לביהמ״ד אחר ואמר לתינוק אמור לי פסוקך, אמר לו שכתוב אם תכבסי בנתר ותרבי לך בורית נכתם עוונך לפני, והכניסו לביהמ״ד אחר **עמוד ב** וגם שם אמר לתינוק שיאמר לו פסוק אמר לו שכתוב ואת שדוד מה תעשי, כי תלבשי שני כי תעדי עדי זהב כי תקרעי בפוך עינייך לשוא תתיפי, והכניסו לביהמ״ד נוספים עד י״ג, ולאחרון אמר שיאמר לו פסוק ואמר לו שכתוב ולרשע אמר אלוקים מה לך לספר חוקי, ואותו תינוק היה מגמגם בלשונו והיה נשמע ולאלישע אמר אלוקים, ויש אומרים שהיה עמו סכין ושחטו וקרעו ושלח לי״ג ביהמ״ד, או שהוא רק אמר אילו היה לי סכין הייתי קורעו, וכשמת אחר אמרו שלא ידונוהו כי עסק בתורה אך לא יגיע לעוה״ב בגלל חטאיו, ואמר ר״מ שמוטב לו שידונוהו כדי שיבא לעוה״ב, ואמר ר״מ מתי אמות ואעלה עשן מקברו וכך היה, ואמר ר׳ יוחנן האם זה גבורה לשרוף את רבו היה אחד בינינו ולא יכלו להצילו אם אוחז בו מי יקחנו מידי, ומתי אמות ואכבה עשן מקברו, וכך היה כשנפטר ר׳ יוחנן, ופתח עליו הספדן אפילו שומר הפתח לא עמד בפניך רבינו.

בתו של אחר באה לרבי ובקשה שיפרנסנה, אמר לה בת מי את, אמרה לו בתו של אחר אני, אמר לה וכי יש לו ילדים והרי כתוב לא נין ונכד בעמו ואין שריד במגוריו, אמרה לו זכור לתורתו ואל תזכור מעשיו וירדה אש וסכסכה ספסלו של רבי, ובכה רבי ואמר שאם למגנים את התורה כך ק״ו למי שמשתבחים בה.

לכאורה איך למד ר״מ מאחר הרי רבה בר בר חנה דרש בשם ר׳ יוחנן בפסוק כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו כי מלאך ה׳ צבקות הוא, שאם הרב דומה למלאך ה׳ צבקות יקבלו תורה מפיו ואם לא לא, אמר ר״ל שר״מ דרש את הפסוק הט אזניך ושמע דברי חכמים ולבך תשית לדעתי ולא נאמר לדעתם, ור׳ חנינא למד מהפסוק שמעי בת וראי והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך, ומה שכתוב שיקבל רק מרב כמלאך נאמר על קטן, אך גדול ידע להזהר לא ללמוד ממעשיו, ורב דימי אמר שבא״י אמרו שר״מ אכל את הפרי וזרק את הגרעין לחוץ, ורבא דרש בפסוק אל גנת אגוז ירדתי לראות באבי הנחל שת״ח נמשלו לאגוז שאפילו שהוא מלוכלך בטיט וצואה תוכו לא נמאס, כך ת״ח אפילו שסרח תורתו לא נמאסת, ורבה בר שילא פגש את אליהו ושאל אותו מה הקב״ה עושה, אמר לו שהוא אומר שמועות מכל החכמים אך לא בשם ר״מ, אמר לו מדוע, אמר לו כי למד מאחר, אמר לו שר״מ אכל את תוך הרימון וזרק את הקליפה ואמר לו אליהו שאכן עכשיו הקב״ה אומר מאיר בני אומר שכשאדם מצטער שכינה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי ואם כך מצטער הקב״ה על דמיהם של רשעים ק״ו על דמיהם של צדיקים שנשפך,

שמואל ראה שרב יהודה נשען בבריח הדלת ובוכה, אמר לו מדוע, אמר לו האם קטן מה שכתוב ברבנן איה שוקל איה סופר את המגדלים, איה הם ששוקלים את הק״ו בתורה, איה סופר את המגדלים שהיו שונים ג׳ מאות הלכות במגדל הפורח באויר, ור׳ אמי אמר שדואג ואחיתופל שאלו ג׳ מאות שאלות במגדל הפורח באויר, ושנינו שג׳ מלכים וד׳ הדיוטות אין להם חלק לעוה״ב, א״כ מה יהיה עלינו אמר לו שמואל שבהם היתה טינה מתחילה, ואחר לא היה פוסק מפיו זמר יווני ואמרו עלי שכשהיה פורש מביהמ״ד נשרו מחיקו הרבה ספרי מינים.

נימוס הגרדי שאל את ר״מ האם כל צמר שיורד ליורה יוצא כמו שנכנס, אמר לו ר״מ מי שהיה נקי אצל אמו יוצא כראוי ואם לא היה נקי קודם לא יוצא כראוי.

ר״ע נכנס לפרדס ויצא בשלום, ונאמר עליו משכני אחריך נרוצה, וגם אותו בקשו המלאכים לדחפו ואמר להם הקב״ה הניחו לזקן זה שראוי להשתמש בכבודי

דף טז ורבה בר בר חנה אומר בשם ר׳ יוחנן שר״ע לא הציץ בשכינה שהוא דרש ואתא מרבבות קודש שיש בו אות ברבבה שלו, ור׳ אבהו אומר שהוא דרש דגול מרבבה, שהוא דוגמא ברבבה שלו, ור״ל אומר שכתוב ה׳ צבקות שמו שהוא אדון בצבא שלו, ור׳ חייא בר אבא אמר בשם ר׳ יוחנן שכתוב לא ברוח ה׳ ואחר הרוח רעש לא ברעש ה׳ ואחר הרעש אש לא באש ה׳ ואחר האש קול דממה דקה והנה ה׳ עובר.

נאמרו ו׳ דברים בשדים, ג׳ כמלאכים שיש להם כנפים, וטסים מסוף העולם לסופו, ויודעים העתיד להיות ולא כפשוטו אלא שהם שומעים מאחרי הפרגוד, ובג׳ כבני אדם, אוכלים ושותים, ופרים ורבים, ומתים.

נאמרו ו׳ דברים בבני אדם ג׳ כמלאכים שיש להם דעת והולכים בקומה זקופה ומדברים בלשון הקדש, ובג׳ דברים כבהמות, אוכלים ושותים ופרים ורבים ומוציאים רעי.

לכאורה מובנים דברי המשנה שהמסתכל מה למטה ומה לאחור רצוי שלא בא לעולם, אך מה מלמעלה מה החסרון במה לפנים, ור׳ יוחנן ור״א הסבירו במשל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו בנו לי פלטרין גדולים על האשפה, ובנו לו, ואין רצון המלך שיזכירו שם אשפה.

מי שלא חס על כבוד קונו רצוי שלא בא לעולם, ר׳ אבא מסביר שזה המסתכל בקשת שכתוב כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם כן מראה הנוגה סביב הוא מראה כבוד ה׳, ורב יוסף מסביר שזה נאמר על מי שעובר עבירה בסתר כדברי ר׳ יצחק שזה כאילו דוחק רגלי שכינה, שכתוב כה אמר ה׳ השמים כסאי והארץ הדום רגלי, ומה שאמר ר׳ אלעאי שאם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ילך למקום שלא מכירים אותו וילבש ויתעטף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ולא יחלל שם שמים בפרהסיא, זה נאמר כשלא יכול לכוף את יצרו, אך כמובן עדיף לכוף את יצרו.

ר׳ יהודה בר נחמני המתורגמן של ר״ל דרש שהמסתכל בג׳ דברים עיניו כהות, בקשת, שכתוב כמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם הוא מראה כבוד ה׳, והמסתכל בנשיא שכתוב ונתת מהודך עליו והמסתכל בכהנים בשעה שעמדו ובירכו בביהמ״ק בשם המפורש, ועוד הוא דרש בפסוק אל תאמינו ברע אל תבטחו באלוף, שאם יאמר היצר הרע שניתן לחטוא והקב״ה ימחל, והוא נקרא רע שכתוב כי יצר לב האדם רע מנעוריו, והקב״ה נקרא אלוף שכתוב אלוף נעורי אתה, ואם תאמר מי יעיד בי אבניו וקורות ביתו של אדם יעידו, שכתוב כי אבן מקיר תזעק וכפיס מעץ יעננה, וחכמים אומרים שהנשמה מעידה שכתוב ומשוכבת חיקך שמור פתי פיך והנשמה היא השוכבת בחיקו של אדם, ור׳ זריקא אומר שהמלאכים המלווים לאדם מעידים בו, שכתוב כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך, ויש אומרים שהאברים מעידים באדם שכתבו אתם עדי נאום ה׳ ואני קל.

משנה יוסי בן יועזר אומר שלא לסמוך ביו״ט, ויוסי בן יוחנן אומר לסמוך, יהושע בן פרחיה אומר שלא, וניתאי הארבלי אומר שכן, יהודה בן טבאי אומר שלא, שמעון בן שטח אומר שכן, שמעיה אומר שכן, ואבטליון אומר שלא, הלל ומנחם לא חלקו וכשיצא מנחם נכנס שמאי והוא אמר שלא, והלל אמר שכן, **עמוד ב** הראשונים בזוגות היו נשיאים והשניים הם אב״ד. **גמרא** לר״מ ג׳ מזוגות הראשונים שאמרו שלא לסמוך וב׳ מהאחרונים שאמרו לסמוך הם נשיאים, והשניים להם הם אב״ד, ולחכמים יהודה בן טבאי הוא אב״ד ושמעון בן שטח הוא הנשיא, ומה שכתוב בברייתא שיהודה בן טבאי אמר אראה בנחמה אם לא הרגתי עד זומם כדי להוציא מלב הצדוקים שאמרו שהעדים נהרגים רק אם נהרג הנידון, אמר לו שמעון בן שטח שאני אראה בנחמה אם לא שפכת דם נקי שחכמים אמרו שעדים זוממין נהרגין או לוקים או משלמים רק כשהוזמו שניהם, וקיבל עליו יהודה בן טבאי שיורה הלכה רק בפני שמעון בן שטח וכל ימיו היה משתטח על קברו של אותו ההרוג והיה קולו נשמע, וחשבו העם שזה קול ההרוג אמר להם יהודה שזה קולו, ותראו שכשאמות לא ישמע הקול, ורב אחא בר רבא אמר שזה לא ראיה שאולי פייסו או שתבעו בדין, וזה מובן לר״מ ששמעון בן שטח היה אב״ד ויהודה בן טבאי הנשיא, לכן הורה בפני שמעון בן שטח, אך אם נאמר כחכמים ששמעון בן שטח היה נשיא איך הורה יהודב בן טבאי בפניו שהוא רק אב״ד, ויש לתרץ שקבל עליו שאפילו לא יצטרף לדון לפניו.

לאביי מנחם יצא לתרבות רעה, ולרבא יצא לעבודת המלך וכן שנו בברייתא שמנחם יצא לעבודת המלך ועמו יצאו פ׳ זוגות תלמידים לבושים בגדי מלכות.

רב שמן בר אבא אומר בשם ר׳ יוחנן שלא תהיה שבות קלה בעיניך שהרי האיסור בסמיכה הוא רק שבות ונחלקו בו גדולי הדור, ולכאורה זה פשוט שאסור, אלא שנחלקו בשבות של מצוה אך גם זה פשוט, אלא בא להוציא ממי שסובר שנחלקו בדין סמיכה אלא נחלקו בדין שבות, והוכיח מזה רמי בר חמא שצריך לסמוך בכל כוחו שאם לא כן מדוע לא לסמוך, ולכאורה נחלקו בזה בברייתא שכתוב דבר אל בני ישראל וסמך ולא בנות ישראל, ולר׳ יוסי ור״ש הנשים יכולות לסמוך, ואמר ר׳ יוסי שאבא אלעזר סח לי שהיה לנו עגל של זבחי שלמים והבאנוהו לעזרת נשים והן סמכו עליו לא מדין סמיכה אלא לעשות להן נחת רוח ואם נאמר שסמיכה היא בכל כוחו האם בגלל נחת רוח ניתן להן לעבוד בקדשים, ויש לדחות שבאמת צריך בכל כוחו ולנשים אומרים שיקילו ידיהן אך לפ״ז לא צריך לומר לא מפני שסמיכה בנשים אלא שזה לא נקרא סמיכה, ואמר ר׳ אמי שאומרים כאן ב׳ טעמים א׳ שאין כאן סמיכה, ועוד שעושים להן נחת רוח. ורב פפא הוכיח מזה שאסור להשתמש בצדדים של בהמה, שאם מותר יגידו להן לסמוך בצד,

דף יז ורב אשי אומר שאפילו אם צדדים מותרים אלא שהראש שהוא בהמשך לגבה הוא כגבה.

משנה לב״ש מביאים שלמים ואין סומכים עליהם אך לא מביאים עולות, ולב״ה ניתן להביא שלמים ועולות ולסמוך עליהם, לב״ש, עצרת שחל בערב שבת יום טבוח החגיגה אחר שבת, ולב״ה אין יום טבוח אחר שבת, ולכו״ע כשחל בשבת טובחים אחר שבת ובאותו יום כה״ג אינו לובש כליו ומותר להספיד ולהתענות להוציא מהאומרים שעצרת היא אחר שבת. **גמרא** ר״א אומר בשם ר׳ אושעיא שמנין שיש תשלומין לעצרת כל ז׳ ימים, שכתוב בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, וכמו שלפסח יש תשלומים כל ז׳ כך עצרת, ואין להקיש לסוכות שיש לו תשלומין כל ח׳ שאמנם שמיני הוא רגל בפני עצמו אך זה רגל רק לענין פזר קשב, פייס זמן רגל קרבן שיר ברכה, ולענין תשלומין הוא משלים את הראשון ששנינו שמי שלא חג ביו״ט ראשון חוגג את כל הרגל וכן ביו״ט האחרון, ויש לומר שאם יש אפשרות לתפוש הרבה או מעט תופסים המעט ומה שכתוב בפסוק חג הסוכות להקיש לחג המצות שכמו שחג המצות טעון לינה כך חג הסוכות **עמוד ב** ובחג המצות לומדים מהפסוק ופנית בבוקר והלכת לאוהלך, ולכאורה במשנתינו כתוב שאם חל יו״ט בערב שבת לב״ה אין לה יום טבוח, ומשמע שלגמרי נדחה, ויש לומר שאינה צריכה יום טבוח והיינו שמקריבים בו ביום, אך בזה נחלקו ברישא שלב״ש לא מביאים עולות ולב״ה מביאים, ויש לומר שאם היו חולקים רק ברישא היינו אומרים שב״ש יודו שכשחל בערב שבת יקריבו באותו יום שאי אפשר להקריב בשבת ואם היו חולקין רק כשחל בערב שבת היינו אומרים שכשחל בחול ב״ה יודו לב״ש, ויש להביא ראיה ממה שכתוב שמי שלא חגג ז׳ ימי הפסח וח׳ ימי החג ויו״ט ראשון של עצרת שוב אינו חוגג, ולכאורה היינו יו״ט של עצרת ויש לומר שהכוונה ליום טבוח אך נפשוט לפ״ז שיש רק יום טבוח אחד, ויש לגרוס ימי טבוח, ויש להוכיח ממה ששנה רבה בר שמואל שהתורה אמרה שימנה ימים ויקדש חדש, וימנה ימים ויקדש עצרת, וחוגג את עצרת למנוייה, והיינו שכמו שבחודש מקדשים יום אחד, כך עצרת, ורבא דוחה שלעצרת מונים גם שבועות כמו שאמר אביי שמצוה למנות ימים ושבועות שכתוב שבעה שבעות תספר לך, וגם קוראים לו חג שבועות, ואצל ר״א בן יעקב שנו שכתוב וקראתם ובקוצרכם, שחג שקוראים וגם קוצרים בו זה עצרת, וביו״ט אסור לקצור אלא יש ימי תשלומין, וצריך את טעמו של ר״א בן יעקב שלא נאמר שימי השלמת עצרת יהיו אסורים במלאכה, ומר״א בן יעקב לא נדע כמה ימים הם ימי התשלומים, לכן צריך את דרשתו של ר״א בשם ר׳ אושעיא.